

Vergaderjaar 2018–2019

35 210 XIV

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2019 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2019 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
2. de begrotingsstaat inzake het agentschap van dit ministerie;
3. de begrotingsstaat voor het Diergezondheidsfonds.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten

Inhoud

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	1
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	2
	1. Leeswijzer	2
	Het beleid	3
	2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2019	3
	3. De beleidsartikelen	6
	Beleidsartikel 11 Concurrende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens	6
	Beleidsartikel 12 Natuur en biodiversiteit	12
	4. Niet-beleidsartikelen	14
	Artikel 50 Apparaat	14
	Artikel 51 Nog onverdeeld	16
	5. De begroting van het Diergezondheidsfonds (DGF)	18

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer

Opbouw 1^e suppletoire begroting 2019

Deze 1^e suppletoire begroting geeft een geactualiseerd beeld van de begrotingsuitvoering 2019. Dit onderdeel is als volgt opgebouwd:

1. Leeswijzer
2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn toegelicht in de artikelen.
3. De beleidsartikelen. Voor ieder beleidsartikel is de tabel «Budgettaire gevolgen van beleid» opgenomen. Hierin zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten weergegeven.
4. De niet-beleidsartikelen. In de budgettaire tabellen zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.
5. Het Diergezondheidsfonds (DGF).

Toelichting ondergrenzen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze eerste suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1.000	5	10
=> 1.000	10	20

Het beleid

2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2019 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art. nr.	Uitgaven 2019
Vastgestelde begroting 2019		914.741
<i>Belangrijkste suppletoire mutaties:</i>		
Envelop agrarische bedrijfsopvolging	11	50.000
Regeling sanering varkenshouderij	11 & 50	3.400
Klimaatpilots	11	4.750
Nationaal innovatieprogramma visserij	11	5.000
Monitoring mestbeleid	11	3.000
Uitvoering veenweidegebieden	12	- 6.000
Extra bijdrage IUC	50	5.000
Bedrijfsvoering LNV	50 & 51	12.900
Bijstelling raming uitgaven landbouwbeleid (GLB, NVWA, fosfaat)	51	25.500
Regio envelop	51	59.900
Besteding regiomiddelen	51	- 59.900
Toekenning loon- en prijsbijstellingstranche 2019	51	21.012
Overige mutaties	Div	13.325
Totaal		137.887
Stand 1^e suppletoire begroting 2019		1.052.628

Toelichting

Envelop bedrijfsopvolging agrarische sector

Dit betreft de overheveling van middelen uit de envelop Bedrijfsopvolging agrarische sector naar de begroting van LNV. In het Regeerakkoord is opgenomen dat er, om de bedrijfsopvolging binnen het boerenbedrijf te steunen, een fonds voor ondersteuning van bedrijfsopvolging bij jonge agrariërs komt. Dit wordt vormgegeven via een garantieregeling waarmee starters/overnemers aanvullende investeringen kunnen doen voor verduurzaming. Daarnaast worden jonge agrariërs ondersteund bij de socio-economische aspecten van overnames.

Regeling sanering varkenshouderij

Dit betreft de overheveling van middelen uit de envelop cofinanciering warme sanering varkenshouderij naar de begroting van LNV. Deze maatregel uit het Regeerakkoord wordt vormgegeven door een saneringsregeling waarbij de grootste veroorzakers van stankoverlast tegen een vergoeding kunnen stoppen. Daarnaast zijn er middelen voor stalinnovaties in de varkenshouderij, pluimveehouderij en melkgeitenhouderij.

Klimaatpilots

De mutatie op klimaatpilots betreft een overheveling van artikel 12 ten behoeve van de uitvoering van het voorstel Bos en Natuur van Wageningen Research en Klimaatmiddelen die als gevolg van een vertraging in de uitputting zijn doorgeschoven naar 2019.

Nationaal innovatieprogramma visserij

Vanuit de envelop Cofinanciering innovatie visserij wordt in de periode 2019–2021 jaarlijks € 5 mln. beschikbaar gesteld ten behoeve van het subsidiëren van fundamenteel innovatieonderzoek. Kansrijke innovaties die hieruit voorkomen kunnen vervolgens via het EFMZV verder gebracht worden. Daarnaast zijn middelen beschikbaar voor haalbaarheidson-

derzoek en samenwerkingsprojecten die de toepassing naar de praktijk mogelijk moeten maken.

Monitoring mestbeleid

Voor de uitvoering van de monitoring mestbeleid is budget beschikbaar gesteld voor de implementatie EU-meststoffenverordening (€ 0,2 mln.), Mest IT versterkte handhavingsstrategie (€ 2,5 mln.) en NVWA handhaving sleepvoetbemester (€ 0,3 mln.). Deze extra middelen worden ingezet om fraude bij mest structureel terug te dringen

Uitvoering veenweidegebieden

Dit betreft de overheveling van middelen naar de provincies Friesland, Noord-Holland en Utrecht als bijdrage voor klimaatslimme pilots in Veenweidegebieden. Het gaat om een integrale gebiedsaanpak in Friesland, het innovatieprogramma veen in Noord-Holland en het project koolstofverwaarding in Utrecht.

Extra bijdrage IUC

Het Inkoop Uitvoering Centrum (IUC) is ondergebracht bij RVO en voert inkooptaken uit voor LNV en EZK. Het IUC krijgt meer opdrachten dan voorheen verwacht. Daarnaast is er door de strengere wet- en regelgeving voor inkoop meer werk ontstaan, waardoor de kosten stijgen. De additionele uitgaven hiervoor zijn geraamd op € 5 mln. in zowel 2019 als 2020.

Bedrijfsvoering LNV

Binnen de bedrijfsvoering van LNV vinden op het gebied van personeel en materieel diverse mutaties plaats, waaronder extra middelen voor de Cloud-werkplek en een bijdrage aan de informatiebeveiliging. Deze middelen stonden voor een deel reeds gereserveerd in het kader van de herinrichting.

Bijstelling raming uitgaven landbouwbeleid (GLB, NVWA, fosfaat)

Dit betreft een verzamelpost van diversie LNV-onderwerpen waarvoor binnen het kabinet geld is vrijgemaakt. Het gaat onder andere om uitgaven die hoger zijn dan verwacht als gevolg van een uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) over retributies bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), extra verwachte uitgaven bij de RVO in verband met de vele procedures die voortkomen uit de aangescherpte wet- en regelgeving omtrent het fosfaatrechtensysteem en implementatiekosten voor het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Regio envelop

Dit betreft de overheveling van middelen uit de Regio envelop naar de begroting van LNV. Deze middelen worden vervolgens overgeheveld naar de regio's.

Besteding regiomiddelen

Als besteding van de Regio envelop vinden verschillende mutaties plaats voor de volgende onderwerpen:

- Regiodeal 2019 brainport Eindhoven, waarbij middelen via de LNV-begroting worden doorgezet naar het Gemeentefonds (– € 41,6 mln.)
- Regiodeal 2019 provincie Zeeland, waarbij middelen via de LNV-begroting worden doorgezet naar het Provinciefonds (– € 9,2 mln.)
- Regiodeal 2019 erosie St. Eustasius, waarbij middelen via de LNV-begroting worden doorgezet naar het Ministerie van IenW (– € 3,5 mln.)
- Regio envelop middelen voor Bonaire, waarbij middelen via de LNV-begroting worden doorgezet naar andere departementen (– € 2,4 mln.)
- Uitvoering van de Regio deals, waarbij middelen via artikel 51 worden doorgezet naar het Ministerie van BZK en andere artikelen van de LNV-begroting (– € 3,2 mln.)

Overige mutaties

Onder overige mutaties vallen onder andere mutaties op het terrein van landbouwattachées, de High Containment Unit (HCU), de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en de publieke dienstverlening op de kaart (PDOK).

Overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2019 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikel- nummer	Ontvangsten 2019
Vastgestelde begroting 2019		88.597
<i>Belangrijkste suppletoire mutaties:</i>		
Ontvangsten agroketens	11	7.900
Identificatie en registratie (I&R) dieren	11	5.200
Overige mutaties	Div.	3.653
Totaal		16.753
Stand 1° suppletoire begroting 2019		105.350

Toelichting

Ontvangsten agroketens

Er komen in 2019 twee ontvangstenbedragen binnen die oorspronkelijk in 2018 waren geraamd. Het gaat hierbij om de uitvoeringskosten van het fosfaatreductieplan die volgens afspraak voor rekening van Zuivel.nl komen (€ 6,9 mln.) en diverse ontvangsten visserij (€ 1 mln.).

Identificatie en registratie (I&R) dieren

Met ingang van 2019 vindt er een technisch-administratieve wijziging plaats met betrekking tot de opdracht aan RVO voor de uitvoering van identificatie en registratie van dieren, waarvoor leges in rekening worden gebracht. De uitvoeringskosten van RVO en de ontvangsten van de sector werden tot dit jaar gesaldeerd en vanaf dit jaar gescheiden verantwoord. Dit is in de begroting verwerkt door de uitvoeringskosten van RVO te verhogen en tegelijkertijd voor hetzelfde bedrag leges-ontvangsten te ramen.

Overige mutaties

Dit betreft diverse ontvangsten onder andere op het agrodomein en het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in het kader van weide- en akkervogels.

3. De beleidsartikelen

Budgettaire gevolgen van beleid,

Beleidsartikel 11 Concurrenterende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

(Eerste supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Ontwerpbe- groting 2019 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2019 (3)=(1+2)	Mutaties supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3+4)	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023
VERPLICHTINGEN	721.694	23.900	745.594	100.028	845.622	157.061	71.604	27.508	11.019
Waarvan garantieverplichtingen	124.627		124.627	50.000	174.627	25.000			
Waarvan overige verplichtingen	597.067		620.967	50.028	670.995	132.061	71.604	27.508	11.019
					97%				
UITGAVEN	622.720	23.900	646.620	101.691	748.311	157.191	71.929	27.508	11.019
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	97%		97%		97%				
Subsidies	97.369	5.500	102.869	29.535	132.404	106.134	53.842	19.480	10.150
Agrarisch ondernemerschap	5.318		5.318		5.318				
Duurzame veehouderij	110		110	1.900	2.010	100.200	47.500	17.600	8.400
Plantaardige productie	7.147	5.500	12.647	1.500	14.147	250	700	1.850	1.750
Kennisonwikkeling en (agrarische) innovatie	79.439		79.439	21.135	100.574	684	642	30	
Visserij	0		0	5.000	5.000	5.000	5.000		
Europees fonds voor maritieme zaken en visserij	5.355		5.355		5.355				
Regeling apurement	0		0		0				
Begrotingsreserve landbouw	0		0		0				
Storting begrotingsreserve apurement	0		0		0				
Garanties	6.752		6.752	50.000	56.752	25.000			
Bijdrage borgstelling vermogensversterkende kredieten	3.627		3.627	50.000	53.627	25.000			
Verliesdeclaraties Borgstellingsfaciliteit	3.125		3.125		3.125				
Opdrachten	73.093	18.400	91.493	- 12.687	78.806	7.491	6.267	333	500
Agrarisch ondernemerschap	3.682		3.682	0	3.682	0	0	0	0
Duurzame veehouderij	2.822	11.500	14.322	39	14.361	290	340	160	190
Plantaardige productie	2.867	5.900	8.767	366	9.133	500	800	0	100
Mestbeleid	13.081		13.081	- 95	12.986	5.800	4.600	200	0
Visserij	70		70	300	370	300	300	300	300
Integraal voedselbeleid	20.950	1.000	21.950	- 15.718	6.232	- 702	- 702	- 402	- 165
Plantgezondheid	5.138		5.138		5.138				
Diergezondheid, dierenwelzijn en antibiotica	10.128		10.128	1.073	11.201	1.093	979	125	125
Kennisonwikkeling en (agrarische) innovatie	11.401		11.401	1.354	12.755				
Voedselzekerheid en internationaal en Europees landbouwbeleid	2.954		2.954	- 6	2.948	210	- 50	- 50	- 50
Bijdragen aan agentschappen	329.100		329.100	38.759	367.859	23.624	16.941	12.524	4.687
Rijksrederij	7.686		7.686		7.686				
RIVM	5.760		5.760	2.118	7.878	117	117		
Bijdrage NVWA	168.767		168.767	20.700	189.467	13.600	9.800	6.000	- 1.100
Bijdrage RVO	146.887		146.887	15.941	162.828	9.907	7.024	6.524	5.787

	Ontwerpbe- groting 2019 (1)	Mutaties via NvW, amende- menten (2)	Vastge- stelde begroting 2019 (3)=(1+2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3+4)	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	101.755		101.755	- 4.903	96.852	- 5.417	- 5.480	- 5.188	- 4.677
College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden	1.291		1.291	1.198	2.489				
Centrale Commissie Dierproeven	750		750	- 1.387	- 637				
Wageningen Research	92.660		92.660	- 175	92.485	192	99	50	50
Zon/Mw dierproeven	1.876		1.876	- 565	1.311	- 1.635	- 1.605	- 1.264	- 753
Medebewind/voormalige productschappen	5.178		5.178	- 3.974	1.204	- 3.974	- 3.974	- 3.974	- 3.974
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	10.264		10.264	987	11.251	359	359	359	359
FAO en overige contributies	10.264		10.264	987	11.251	359	359	359	359
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	4.387		4.387	4.387	4.387				
Diergezondheidsfonds	4.387		4.387	4.387	4.387				
ONTVANGSTEN	39.950		39.950	15.954	55.904	9.217	12.360	5.200	5.200
Agrarisch ondernemerschap	245		245		245				
Agroketens	0		0	6.900	6.900				
Agrarische innovatie en overig	0		0	0	0				
Mestbeleid	7.209		7.209		7.209				
Visserij	6.993		6.993	1.000	7.993	3.000			
Garanties	2.925		2.925		2.925				
Plant- en diergezondheid	0		0	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
Diergezondheid en dierenwelzijn	1.000		1.000	888	1.888				
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	12.157		12.157	1.566	13.723	217	160		
Voedselzekerheid en internationaal en Europees landbouwbeleid	5.926		5.926		5.926				
Agentschappen	0		0		0				
Onttrekkingen begrotingsreserves	3.495		3.495	400	3.895	800	7.000		

Toelichting op de uitgaven

Subsidies

Duurzame veehouderij

Deze mutatie betreft een overheveling uit de envelop cofinanciering warme sanering varkenshouderij naar de LNV-begroting. De volledige envelop cofinanciering warme sanering varkenshouderij omvat € 200 mln., waarvan € 120 mln. bestemd is voor de daadwerkelijke sanering, € 60 mln. voor innoveren en verduurzamen en € 20 mln. voor pelsdierhouderij en uitvoeringskosten.

Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie

Het budget wordt met € 21,1 mln. verhoogd en bestaat uit verschillende aanpassingen waarvan de omvangrijkste hieronder worden genoemd:

- € 4,8 mln. betreft een overheveling van opdrachten naar subsidies ten behoeve van het programma Jong Leren Eten 2019.
- Er wordt € 9,9 mln. toegevoegd aan het budget ten behoeve van de uitwerking van de voedselagenda. De helft van dit budget wordt besteed aan onderzoek van Wageningen Research, voornamelijk op het gebied van duurzame plantaardige ketens. De andere helft wordt besteed in publiek-private samenwerkingsprojecten binnen topsectoren, projecten waarbij het bedrijfsleven cofinanciert.
- Er wordt € 2,8 mln. toegevoegd voor onderzoek stikstof- en fosfaatbemesting van Wageningen Research als uitwerking van het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn.
- Tien provincies ontvangen in totaal € 0,5 mln. voor de uitvoering van het programma Jong Leren Eten 2019. Hiervoor ondernemen deze provincies netwerk-activiteiten gericht op voedsel-educatie. Voorbeelden hiervan zijn school/moes-tuinieren cq. groene schoolpleinen, kooklessen op scholen, boerderij-educatie en campagnes gericht op bewust consumeren. Ook activiteiten gericht op kennisuitwisseling tussen betrokken partijen kunnen worden ondersteund.
- Er wordt € 2,3 mln. toegevoegd aan het budget middels een overheveling vanuit artikel 12 (opdrachten) voor de uitvoering van het voorstel Bos en Natuur van Wageningen Research, als penvoerder van het uitvoerend consortium. De over te hevelen middelen maken onderdeel uit van de € 300 mln. die het Kabinet beschikbaar heeft gesteld voor klimaatmaatregelen. Deze middelen worden ingezet via een breed samengesteld consortium van partijen in de sector onder leiding van Wageningen Research. Het is een goede basis om met pilots, voorbeeldprojecten en communicatie de uitrol van kansrijke klimaatmaatregelen te onderbouwen en te stimuleren.

Visserij

Vanuit de Regeerakkoordenvolop Cofinanciering innovatie visserij wordt in de periode 2019–2021 jaarlijks € 5 mln. beschikbaar gesteld ten behoeve van het subsidiëren van fundamenteel innovatieonderzoek. Kansrijke innovaties die hieruit voorkomen kunnen vervolgens via het EFMZV verder gebracht worden. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar voor haalbaarheidsonderzoek en samenwerkingsprojecten die de toepassing naar de praktijk mogelijk moeten maken.

Garanties

Bijdrage borgstelling vermogensversterkende kredieten

Uit de Regeerakkoord envelop Bedrijfsopvolging agrarische sector wordt in 2019 € 50 mln. toegevoegd aan de begroting van LNV ten behoeve van agrarische bedrijfsopvolging. Dit zijn de middelen waarmee invulling wordt gegeven aan de maatregel uit het Regeerakkoord met betrekking tot het stimuleren van bedrijfsovernames door jonge boeren (zie TK 35 000 XIV, nr. 70).

Opdrachten

Integraal voedselbeleid

De mutatie van – € 15,7 mln. hangt voornamelijk samen met twee overhevelingen naar het subsidie-instrument binnen dit artikel. Specifiek gaat het om de post «Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie». Het betreft Jong leren eten 2019 (€ 4,8 mln.) en de uitvoering van de voedselagenda (€ 9,9 mln.). Deze zijn hierboven verder toegelicht.

Bijdragen aan agentschappen

RIVM

De mutatie van € 2,1 mln. omvat voornamelijk een overboeking van € 1,3 mln. vanaf artikel 12 voor de uitvoering van de Programmatische aanpak stikstof (PAS).

Daarnaast wordt het budget verhoogd met € 0,8 mln. ten behoeve van de uitvoering van het Montreal Protocol en Emissieregistratie.

Bijdrage NVWA

De mutatie van € 20,7 mln. op het budget NVWA is onder te verdelen in drie punten:

- De afschaffing van de reistijd = werktijd (RT=WT) regeling (€ 7,6 mln.) is oorspronkelijk een op basis van extern onderzoek omschreven efficiëncypotentieel dat door LNV en VWS is omarmd. Uit de overleggen met de vakbonden blijkt dat de besparing niet op de beoogde wijze kan worden behaald.
- Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) heeft, in een zaak over retributies die de NVWA slachterijen in rekening brengen voor het keuren van vlees, geoordeeld dat de interne initiële opleidingskosten tot dierenarts of assistent geen onderdeel mogen uitmaken van het retributietarief. Deze rechterlijke uitspraak heeft tot gevolg dat de retributietarieven voor 2019 zijn verlaagd wat leidt tot een inkomstderving van jaarlijks € 4,4 mln.
- Daarnaast leidt de uitspraak van het CBb tot een incidentele terugbetaling van in totaal € 9,7 mln. vanwege eerder in rekening gebrachte retributies en aanvullend € 1,0 mln. aan wettelijke rente.

Bijdrage RVO

Er wordt € 15,9 mln. toegevoegd aan het budget voor RVO in 2019.

- Hiervan heeft € 5,2 mln. betrekking op de overgang naar een nieuwe wijze van administreren. Met ingang van 2019 vindt er een technisch-administratieve wijziging plaats met betrekking tot de opdracht aan RVO voor de uitvoering van identificatie en registratie van dieren, waarvoor leges in rekening worden gebracht. De uitvoeringskosten van RVO en de ontvangsten van de sector werden tot dit jaar gesal-

deerd en vanaf dit jaar gescheiden verantwoord. Dit is in de begroting verwerkt door de uitvoeringskosten van RVO te verhogen en tegelijkertijd voor hetzelfde bedrag leges-ontvangsten te ramen.

- Met betrekking tot de implementatie van het fosfaatrechtenstelsel en het fosfaatreductieplan is € 4,4 mln. toegevoegd aan de begroting van LNV. Dit is een gevolg van een flinke toename in beroepszaken bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb) waardoor de werklust van RVO die betrokken is bij de uitvoering van het fosfaatrechtenstelsel en het fosfaatreductieplan, is toegenomen.
- De overige mutaties binnen het budget aan RVO hebben onder andere te maken met extra middelen vanuit de envelop cofinanciering warme sanering varkenshouderij voor de uitvoeringskosten (€ 1 mln.), een compensatie voor loon-, prijs- en koersontwikkelingen op HGIS-onderdelen (€ 1,2 mln.), RVO identificatie en registratie (€ 1,8 mln.) en werkzaamheden van de Centrale Commissie Dierproeven (CCD) die lopen via een opdracht aan RVO (€ 2,2 mln.).

Bijdragen aan ZBO's en RWT

Medebewind/voormalig productschappen

Het budget medebewind/voormalig productschappen wordt met € 4 mln. verlaagd. De verlaging is het gevolg van lager geraamde uitgaven die samenhangen met het opheffen van de voormalige productschappen, namelijk de uitvoering van maatregelen in het kader van sociaal plan.

Toelichting op de ontvangsten

Agroketens

De mutatie van € 6,9 mln. betreft ontvangsten voor de uitvoeringskosten van het fosfaatreductieplan die volgens afspraak voor rekening van Zuivel.nl komen.

Plant- en diergezondheid

Met ingang van 2019 vindt er een technisch-administratieve wijziging plaats met betrekking tot de opdracht aan RVO voor de uitvoering van identificatie en registratie van dieren, waarvoor leges in rekening worden gebracht. De uitvoeringskosten van RVO en de ontvangsten van de sector werden tot dit jaar gesaldeerd en vanaf dit jaar gescheiden verantwoord. Dit is in de begroting verwerkt door de uitvoeringskosten van RVO met € 5,2 mln. te verhogen en tegelijkertijd voor hetzelfde bedrag leges-ontvangsten te ramen.

Toelichting op de begrotingsreserves

Begrotingsreserve Landbouw

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2019	25.367
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	600
Stand (raming) per 31/12/2019	24.767

Begrotingsreserve Visserij

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2019	20.777
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2019	20.777

Begrotingsreserve Borgstellingsfaciliteit

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2019	16.758
+ Geraamde storting	3.627
- Geraamde onttrekking	195
Stand (raming) per 31/12/2019	20.190

Begrotingsreserve Apurement

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2019	92.307
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	3.100
Stand (raming) per 31/12/2019	89.207

De op de begroting gereserveerde middelen voor de regeling apurement (voor eventuele correcties en boetes die worden opgelegd door de Europese Commissie) worden naar beneden bijgesteld, omdat de reserve naar huidige inzichten toereikend is.

Budgettaire gevolgen van beleid,

Beleidsartikel 12 Natuur en biodiversiteit

(Eerste suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerpbe- groting 2019 (1)	Mutaties via NvW, motie en amende- menten (2)	Stand vastge- stelde begroting 2019 (3)=(1+2)	Mutaties suppletoire begroting (4)	Stand 1° suppletoire begroting (5)=(3+4)	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023
VERPLICHTINGEN	105.364	8.500	113.864	- 3.531	110.333	1.636	1.451	1.151	451
Waarvan garantieverplichtingen	0	0	0		0				
Waarvan overige verplichtingen	105.364		113.864	- 3.531	110.333	1.636	1.451	1.151	451
UITGAVEN	119.510	8.500	128.010	- 5.192	122.818	1.553	1.249	1.151	451
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	90%		90%		90%				
Subsidies	2.515		2.515		2.515				
Vermaatschappelijk Natuur en Biodiversiteit	1.037		1.037		1.037				
Natuur en biodiversiteit op land	693		693		693				
Beheer Kroondomein	785		785		785				
Leningen	27.345		27.345		27.345				
Rente en aflossingen voor bestaande leningen (EHS & PNB)	27.345		27.345		27.345				
Oprichten	33.864	8.500	42.364	- 7.123	35.241	196	498	400	
Natuur en Biodiversiteit Grote wateren	11.311		11.311	- 310	11.001	- 120			
Vermaatschappelijk Natuur en Biodiversiteit	5.859		5.859	- 1.925	3.934	- 143	- 153		
Overige stelselactiviteiten	1.599		1.599	1.676	3.275	- 241	- 49		
Internationale Samenwerking	3.715		3.715	- 380	3.335	- 300			
Natuur en Biodiversiteit op land	10.961		10.961	- 84	10.877		100		
Caribisch Nederland	419		419	1.300	1.719	200			
Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit	0	8.500	8.500	- 8.300	200				
Regio Deals	0			900	900	800	600	400	
Bijdragen aan agentschappen	27.893		27.893	1.230	29.123	786	300	300	
Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland	18.336		18.336		18.336				
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	9.557		9.557	1.230	10.787	786	300	300	
Bijdragen ZBO's/RWV's	26.505		26.505	120	26.625	120			
Saatsbosbeheer	26.505		26.505	120	26.625	120			
Bijdragen aan medeoverheden	200		200		200				
Caribisch Nederland	200		200		200				
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.188		1.188	581	1.769	451	451	451	451
Contributies	1.188		1.188	581	1.769	451	451	451	451
ONTVANGSTEN	45.861		45.861	799	46.660	455	- 31	- 31	1.000
Landinrichtingsrente	34.940		34.940	1.000	35.940	1.000	1.000	1.000	1.000
Verkoop gronden	5.000		5.000		5.000				
Overige	5.921		5.921	- 201	5.720	- 545	- 1.031	- 1.031	

Toelichting op de uitgaven

Opdrachten

Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversiteit

Dit betreft de overheveling van € 1,9 mln. naar artikel 11 voor de uitvoering van de Programmatische aanpak stikstof (PAS).

Overige stelselactiviteiten

Het budget wordt met € 1,7 mln. verhoogd. Dit hangt samen met een overheveling van € 2 mln. van artikel 11 ten behoeve van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en enkele kleine overhevelingen naar andere instrumenten.

Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit

Het budget voor klimaatimpuls natuur en biodiversiteit wordt in 2019 met € 8,3 mln. verlaagd.

€ 6 mln. hiervan heeft te maken met een overboeking naar de provincies Friesland, Noord-Holland en Utrecht, als bijdrage voor klimaatslimme pilots in de Veenweidegebieden. Deze € 6 mln. wordt besteed aan Friesland voor integrale gebiedsaanpak (€ 5,5 mln.), Noord-Holland voor het innovatieprogramma veen (€ 0,1 mln.) en Utrecht voor het project koolstofverwaarding (€ 0,4 mln.).

De overige € 2,3 mln. betreft een overheveling naar subsidies op artikel 11 voor de uitvoering van het voorstel Bos en Natuur. De over te hevelen middelen maken onderdeel uit van de € 300 mln. die het Kabinet beschikbaar heeft gesteld voor klimaatmaatregelen.

4. Niet-beleidsartikelen

Artikel 50 Apparaat

(Eerste supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerpbe- groting 2019 (1)	Mutaties via NvW, motie en amende- menten (2)	Stand vastge- stelde begroting 2019 (3)=(1+2)	Mutaties 1° supplettoire begroting (4)	Stand 1° supplettoire begroting (5)=(3+4)	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023
VERPLICHTINGEN UITGAVEN	108.907 108.907	15.033 15.033	108.907 108.907	15.033 15.033	123.940 123.940	10.791 10.791	3.948 3.948	4.192 4.192	7.240 7.240
Personele uitgaven	73.513	7.833	73.513	7.833	81.346	4.529	3.235	2.535	1.235
- waarvan eigen personeel	65.197		65.197	7.673	72.870	4.529	3.235	2.535	1.235
- waarvan externe inhuur	2.150		2.150	160	2.310				
- waarvan overige personele uitgaven	6.166		6.166		6.166				
Materiële uitgaven	35.394	7.200	35.394	7.200	42.594	6.262	713	1.657	6.005
- waarvan ICT ¹	520		520		520				
- waarvan bijdrage aan SSO's (exclusief DICTU)	11.873		11.873		11.873				
- waarvan SSO DICTU	11.772		11.772		11.772				
- waarvan overige materiële uitgaven	11.229		11.229	7.200	18.429	6.262	713	1.657	6.005
ONTVANGSTEN	2.786		2.786		2.786				

¹ Het totaal van de ICT uitgaven van het kerndepartement bestaat uit de ICT-uitgaven geraamd onder de post materiële uitgaven en de bijdrage aan de SSO DICTU.

Toelichting

Personele uitgaven

In verband met de herinrichting van LNV zijn gereserveerde budgetten voor LNV verdeeld over de dienstonderdelen binnen de nieuwe organisatiestructuur.

Materiele uitgaven

Een deel van het ICT-budget voor werkzaamheden op het terrein van informatiebeveiliging is overgeheveld naar de begroting van het Ministerie van EZK (€ 3,9 mln. in 2019 en € 2,7 mln. in 2020).

Het Inkoop Uitvoering Centrum (IUC) is ondergebracht bij RVO en voert inkooptaken uit voor LNV en EZK. Het IUC krijgt meer opdrachten dan voorheen verwacht en door strengere wet- en regelgeving voor inkoop is er meer werk ontstaan, waardoor de kosten stijgen. Hiervoor zijn additionele uitgaven voor LNV geraamd van € 5 mln. in zowel 2019 als 2020.

Artikel 51 Nog onverdeeld

(Eerste suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerpbe- groting 2019 (1)	Mutaties via NvW, motie en amende- menten (2)	Stand vastge- stelde begroting 2019 (3)=(1+2)	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting (4)	Stand 1 ^e suppletoire begroting (5)=(3+4)	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023
VERPLICHTINGEN	31.204		31.204	26.355	57.559	54.561	50.672	34.992	31.739
UITGAVEN	31.204		31.204	26.355	57.559	54.561	50.672	34.992	31.739
Prijsbijstelling	0		0	5.552	5.552	5.670	4.549	4.255	4.336
Loonbijstelling	0		0	15.460	15.460	14.653	14.553	14.511	14.596
Onvoorzien	31.204		31.204	5.343	36.547	34.238	31.570	16.226	12.807
Nog te verdelen									
ONTVANGSTEN									

Toelichting

Loon- en prijsbijstelling

De loon- en prijsbijstellingstranche 2019 is bij Voorjaarsnota 2019 op artikel 51 Nog onverdeeld geplaatst. De loonbijstelling betreft de vergoeding voor de stijging van de contractloonontwikkeling en de stijging van de sociale lasten voor de overheidswerkgever. De prijsbijstelling betreft de verwerking van de stijging van de diverse prijsindexen. Bij de Miljoenennota zullen deze budgetten toegedeeld worden aan de relevante onderdelen van de LNV begroting.

Onvoorzien

Op het onderdeel Onvoorzien staat het saldo van de boekingen van de Regio envelop, herschikkingen binnen de LNV begroting en generaal verkregen middelen ten behoeve van onder andere de implementatie van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De toedeling naar de relevante onderdelen van de LNV begroting zal bij de Miljoenennota verwerkt worden.

5. De begroting van het Diergezondheidsfonds (DGF)

(Eerste suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerpbe- groting 2019 (1)	Mutaties via NvW, motie en amende- menten (2)	Stand vastge- stelde begroting 2019 (3=1+2)	Mutaties suppletoire begroting (4)	Stand 1 ^o suppletoire begroting (5=3+4)	Mutatie 2020	Mutatie 2021	Mutatie 2022	Mutatie 2023
01 Bewaking en bestrijding van dierziekten en voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen									
Verplichtingen									
Uitgaven	34.585		34.585	23.117	57.702				
waarvan juridisch verplicht	34.585		34.585	23.117	57.702				
Beginsaldo	70%		70%		70%				
Programma-uitgaven	34.585		34.585	23.117	23.117				
Oprichten	34.585		34.585		34.585				
1. Bewaking van dierziekten	19.686		19.686		19.686				
2. Bestrijding van dierziekten	12.139		12.139		12.139				
3. Voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen									
4. Overig	2.760		2.760		2.760				
Ontvangsten	34.585		34.585	23.117	57.702				
Ontvangsten van LNV	4.387		4.387	23.117	27.504				
Ontvangsten van EU m.b.t. salmonella bewaking en bestrijding									
Ontvangsten van sector	30.198		30.198		30.198				

Toelichting

In 2018 is op de DGF-begroting een positief eindsaldo ontstaan van € 23,1 mln. Dit bedrag wordt in 2019 conform de gebruikelijke systematiek toegevoegd aan de uitgaven en ontvangsten van het fonds.